

חוות דעת לשר התמ"ת, השר בנימין בן-אליעזר

בנושא הענקת פטור מתוכנית אורות בתעסוקה לעולים חדשים

תוכנית אורות בתעסוקה (להלן: "התוכנית") פועלת לשילוב מקבלי גמלאות בעבודה, למיצוי כושר השתכרותם, ומאפשרת להם מעבר מתלות לעצמאות חברתית וכלכלית.

בשנת 2007, עת החלה לפעול התוכנית, הוגדרו אוכלוסיות בעלות צרכים ייחודיים (בהן: עולים, נכים, בעלי ותק רב בתוכנית, ואקדמאים), לגביהן נקבע כי הדרישות לעמידה ביעדי התכנית יהיו מצומצמות יותר (לדוגמא: נדרשה מהם התייצבות של שעה אחת בשבוע לעומת 20-40 שעות שבועיות בתוכנית המלאה), זאת עד שיהיו למפעילי התכנית הכלים המתאימים, שיאפשרו את הענקת הטיפול המתאים לאותן אוכלוסיות.

החלטת ועדת התקציבים שניתנה לאחרונה, אשר פוטרת מהתוכנית את אוכלוסיית העולים החדשים שהגיעו לארץ בגיל 45 ומעלה, ואותם בלבד, מעלה חשד לאפליה, לכאורה, מחמת גיל ומוצא. כך למשל, מונה סעיף 42 לחוק שירות התעסוקה, התשי"ט-1959, 8 עילות האוסרות על פגיעה בקבוצות מודרות;

"(א) בשליחה לעבודה לא תפלה לשכת שירות התעסוקה אדם לרעה בשל גילו, מינו, גזעו, דתו, לאומיותו, ארץ מוצאו, מוגבלותו, השקפתו או מפלגתו, ולא יסרב הזקוק לעובד לקבל אדם לעבודה בשל אלה, בין אם העובד נשלח לעבודה על-ידי שירות התעסוקה ובין אם לאו."

האיסור על אפליה בעבודה ולעניין זה בקבלה לעבודה, מעוגן בחוקים נוספים. כך לדוגמא חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק"), המונה 11 עילות האוסרות על אפליה. בשים לב להוראות חוקים אלה, נראה כי החלטה האם יש לתת לאוכלוסייה מסוימת פטור מהתוכנית, צריכה להתבסס על שיקולים ענייניים ומקצועיים ועל רקע ההתאמה והסיכוי של אותה אוכלוסייה לעמוד ביעדי התוכנית.

בדומה לזה, מרוח החוק ניתן ללמוד כי כאשר מתקבלת ההחלטה לפטור מהשתתפות בתוכנית, אוכלוסייה מסוימת ואוכלוסיות אחרות לא, יש לשקול את אותם השיקולים. יש להראות כי הסיבה לפטור אינה מבוססת על שיקולים זרים. כל זאת תוך בחינה האם מתוך אותם שיקולים ישנן אוכלוסיות נוספות רלבנטיות, שאף הן זכאיות לפטור. הימנעות מבחינת זכאותן של אוכלוסיות נוספות לפטור, מעלה חשד, לכאורה, לאפליה.

לאור האמור לעיל, ראוי שממשלת ישראל תציג את השיקולים, שעומדים בבסיס ההחלטה האחרונה, ותנמק את מתן הפטור, הבלעדי, לאוכלוסיית העולים החדשים. כמו כן ראוי שתוצג על ידי הממשלה, חלופה ראויה שתסייע לאותן אוכלוסיות הפטורות מהתוכנית, לשוב ולהשתלב בשוק העבודה.